

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE MLADIH FIZIČARA
Poreč, 08. - 11. svibnja 2008.

srednje škole - 1. grupa

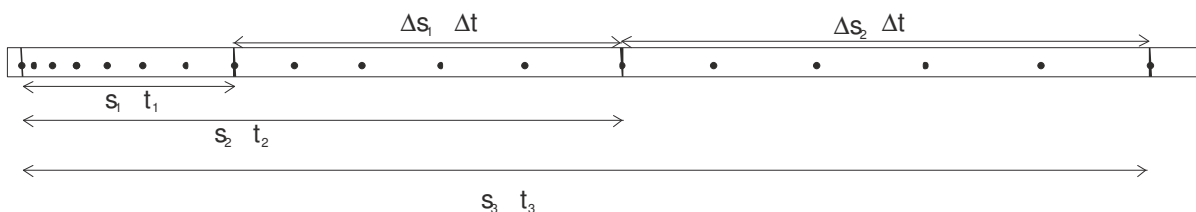
RJEŠENJE EKSPERIMENTALNOG ZADATKA

Kvaliteta mjerenja

(3 boda)

Iz trakice treba izračunati akceleraciju sustava.

Treba izabrati na traci dva područja s istim brojem točkica koja se nalaze jedno do drugog. Izmjeriti koliki su prevaljeni putovi u tim intervalima Δs_1 i Δs_2 . Za oba intervala isto je vrijeme Δt .
(4 boda)

Vrijeme Δt izračunamo tako da broj odabranih točkica u jednom području pomnožimo s 0,02.
(1 bod)

Prevaljeni put Δs_1 možemo pisati kao:

$$\Delta s_1 = s_2 - s_1$$

Jedn. 1

s_1 je prevaljeni put od početka gibanja do prve točkice koju smo izabrali (početak prvog područja), a t_1 je vrijeme od početka gibanja do prve izabrane točkice. s_2 je prevaljeni put od početka gibanja do druge izabrane točkice (kraj prvog područja), a t_2 je vrijeme od početka gibanja do druge odabrane točkice.

Prevaljeni put Δs_2 je:

$$\Delta s_2 = s_3 - s_2$$

Jedn. 2

s_3 je prevaljeni put od početka gibanja do treće odabrane točkice (kraj drugog područja), a t_3 je vrijeme od početka gibanja do treće odabrane točkice.

$$s_1 = \frac{1}{2} a t_1^2$$

$$s_2 = \frac{1}{2} a t_2^2$$

$$s_3 = \frac{1}{2} a t_3^2$$

Jedn. 3

(1 bod)

a je akceleracija sustava kolica i utega koju tražimo.

$$\Delta t = t_2 - t_1 = t_3 - t_2$$

Jedn. 4

(1 bod)

$$\Delta s_1 = \frac{1}{2} a(t_2^2 - t_1^2) = \frac{1}{2} a(t_2 - t_1)(t_2 + t_1)$$

(1 bod)

Iz jedn. 4 dobijemo da je: $t_2 = t_1 + \Delta t$

$$\Delta s_1 = \frac{1}{2} a \Delta t (2t_1 + \Delta t)$$

$$\Delta s_1 = at_1 \Delta t + \frac{1}{2} a \Delta t^2$$

$$\Delta s_2 = \frac{1}{2} a(t_3^2 - t_2^2) = \frac{1}{2} a(t_3 - t_2)(t_3 + t_2)$$

(1 bod)

Iz jedn. 4 dobijemo da je: $t_3 = t_1 + 2\Delta t$

(1 bod)

$$\Delta s_2 = \frac{1}{2} a \Delta t (2t_1 + 3\Delta t)$$

$$\Delta s_2 = at_1 \Delta t + \frac{3}{2} a \Delta t^2$$

(1 bod)

$$\Delta s_2 - \Delta s_1 = a \Delta t$$

$$a = \frac{\Delta s_2 - \Delta s_1}{\Delta t^2}$$

Jedn. 5

(2 boda)

(Ako je netko računao akceleraciju od prve točkice po jedn. $a = \frac{2s}{t^2}$ izračun akceleracije bodovat će se s 6 bodova, inače vrijedi 13 bodova)

Sila koja uzrokuje ubrzanje sustav je težina utega G koja se izmjeri dinamometrom.

(1 bod)

Rezultantna sila koja ubrzava sustav jednaka je razlici sile koja ubrzava sustav (težina utega) i sile koja djeluje u suprotnom smjeru od smjera gibanja. Zbog suprotnog smjera sila je negativna.

(ako nije stavljeno da je sila negativna zbog suprotnog smjera konačni rezultat se priznaje, ali oduzima se jedan bod)

$$F_R = G - (-F_{ir})$$

(2 boda)

pa je:

$$F_{tr} = F_R - G$$

Rezultanta sila ubrzava sustav kolica i utega pa je jednaka:

$$F_R = (m_k + m_u)a$$

(2 boda)

masa utega računa se iz težine utega:

$$m_u = \frac{G}{g}$$

(1 boda)

g je ubrzanje tijela kod slobodnog pada ($g = 9,81 \text{ m/s}^2$, a može i približna vrijednost $g = 10 \text{ m/s}^2$)

Sila koja djeluje u suprotnom smjeru od smjera gibanja dobije se iz izraza:

$$F_{tr} = (m_k + m_u)a - G$$

Jedn. 6

(2 boda)

Uzrok sile u suprotnom smjeru:

1. Sila trenja između konopca i šipke (1 bod)

2. Udarci batića vibratora po traci zaustavljaju kolica (1 bod)

3. Sila trenja između kotača i osovine kotača (1 bod)

Sila trenja između kotača i podloge uzrokuje da se kotači vrte, ali ne doprinosi sili koja djeluje u suprotnom smjeru od gibanja kolica

Sila otpora zraka u ovom slučaju je potpuno zanemariva

Zašto nekoliko prvih točkica je nepouzđano.

1. teško je odrediti prvu točku mjerenja (1 bod)

2. prva točkica od puštanja kolica neće biti udarena nakon 0,02 sekunde nego između 0 i 0,02 sekunde (1 bod)

3. prije ispuštanja kolica uteg napinje konopac svojom težinom. Konopac nije idealan i nešto malo će se rastegnuti. Kad pustimo sustav da se giba, sustav postaje ubrzan, a napetost niti će se smanjiti, a konopac će biti manje rastegnut. Dok se ne uspostavi ravnoteža, akceleracija će biti manja.

(1 bod)